

بررسی وضعیت محصولات پلیمری در بورس کالا (نیمه اول سال ۱۳۹۱)

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۲۶۶۸

آبان ماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۲	۱. وضعیت قیمت محصولات پلیمری در بورس کالای ایران
۳	۲. بررسی روند تغییرات مؤلفه‌های مؤثر بر قیمت محصولات پلیمری
۵	۳. دلایل مشروح افزایش قیمت محصولات پلیمری در دوره مورد مطالعه
۱۰	۴. ارزیابی راهکار وزارت صنعت، معدن و تجارت با هدف تعدیل تقاضا در بورس
۱۱	نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها
۱۳	منابع و مأخذ

بررسی وضعیت محصولات پلیمری در بورس کالا (نیمه اول سال ۱۳۹۱)

چکیده

نظر به حساسیت محصولات پتروشیمی به عنوان ماده اولیه مورد نیاز و تأثیرگذار در تولید سایر محصولات و بهای تمام شده اکثر کالاهای تولیدی واحدهای تکمیلی، توجه به تغییرات قیمتی و مقداری این محصولات در داخل کشور بسیار حائز اهمیت است. این درحالی است که طی ماه‌های اخیر قیمت محصولات پلیمری که یکی از پرمصرف‌ترین محصولات پتروشیمی در صنایع تکمیلی می‌باشد، افزایش یافته است. براساس آمار موجود، قیمت این محصولات در اواخر مهرماه سال جاری نسبت به روزهای ابتدایی سال بیش از ۱۱۰ درصد افزایش داشته است. در این گزارش تغییرات قیمت محصولات پلیمری، میزان عرضه و تقاضای آنها و عوامل مؤثر بررسی شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که افزایش نرخ ارز، کاهش عرضه و افزایش تقاضا از دلایل اصلی این افزایش قیمت در بورس کالا بوده‌اند. البته افزایش صادرات (۳۷٪) و کاهش واردات (۱۶٪) در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل نیز کمبود این محصولات را در کشور تشدید کرده است. بررسی روند عرضه شرکت‌های تولیدی در بورس کالا نیز حاکی از آن است که برخی از شرکت‌های خصوصی و حتی برخی از شرکت‌های دولتی در مرداد و شهریورماه یا اصلاً عرضه‌ای نداشتند یا عرضه محصولات خود را کاهش داده‌اند. نکته قابل توجه این است که به‌رغم مصوبه ستاد هدفمند کردن یارانه مبنی بر لزوم عرضه محصولات کلیه واحدهای پتروشیمی در بورس، بر خروج شرکت‌ها از بورس عملاً نظارت مؤثری وجود ندارد. وجود بازار آزاد و تفاوت بین قیمت‌های معامله شده در بورس و بازار آزاد نیز موجبات آشفتگی در بازار و ترجیح برخی از تولیدکنندگان به عرضه محصولاتشان در این بازار شده است. در انتهای این گزارش با توجه به دلایل و عوامل مؤثر در افزایش قیمت محصولات پلیمری راهکارهای کوتاه‌مدت و میان‌مدت ارائه شده است.

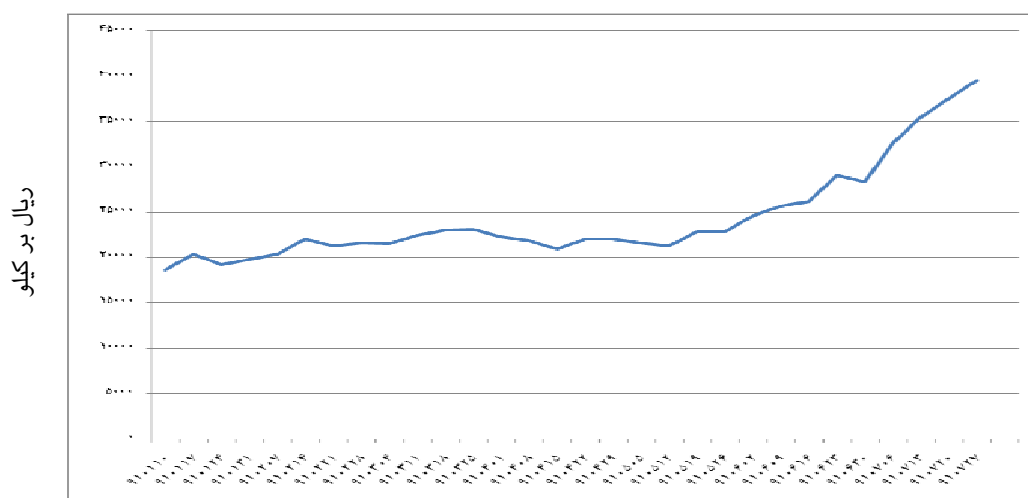
مقدمه

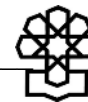
با گذشت نیم قرن از عمر صنعت پتروشیمی کشور، ظرفیت مناسبی در صنایع بالادست این صنعت شکل گرفته است. امروز بیش از ۵۴ میلیون تن ظرفیت نصب شده در صنعت بالادست پتروشیمی وجود دارد که با به‌کارگیری این محصولات در صنایع میانی و تکمیلی می‌توان شاهد ایجاد ارزش‌افزوده زیادی در کشور بود. هریک از این صنایع ویژگی‌ها و مسائل خاص خود را دارند. درخصوص صنایع تکمیلی کوچک، قیمت تمام شده محصول در توسعه و افزایش رقابت‌پذیری آنها نقش مهمی دارد. یکی از عواملی که در قیمت تمام شده محصولات این صنایع سهم برجسته‌ای دارد، قیمت مواد اولیه است. به همین دلیل تحلیل آمار عرضه و تقاضا و ارزش معاملات محصولات پلیمری (به‌عنوان ماده اولیه صنایع تکمیلی پتروشیمی) در بورس بسیار حائز اهمیت است. لذا در این گزارش به دلیل اهمیت محصولات پلیمری برای بقا و ادامه فعالیت صنایع تکمیلی، تلاش می‌شود تا روند تغییرات مؤلفه‌های مؤثر در افزایش قیمت این محصولات بررسی و تحلیل شود. در انتها پس از جمع‌بندی و نتیجه‌گیری، راهکارهای لازم به‌منظور بهبود وضعیت موجود ارائه شده است.

۱. وضعیت قیمت محصولات پلیمری در بورس کالای ایران

تغییرات قیمت محصولات پلیمری در بورس کالای ایران طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ در نمودار ۱ نشان داده شده است.

نمودار ۱. قیمت محصولات پلیمری طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱

همان‌گونه که نمودار ۱ نشان می‌دهد قیمت محصولات پلیمری طی ماه‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته است. به طوری که قیمت‌ها در اواخر مهرماه سال ۱۳۹۱ نسبت به ابتدای سال بیش از ۱۱۰ درصد رشد داشته است که این افزایش قیمت می‌تواند مشکلات فراوانی را برای تولیدکنندگان صنایع تکمیلی ایجاد کند. بنابراین شناسایی عوامل مؤثر بر این افزایش دو برابری قیمت محصولات پلیمری و رفع این عوامل بسیار ضروری به نظر می‌رسد. در ادامه مؤلفه‌های مختلف مؤثر بر قیمت محصولات پلیمری بررسی شده است.

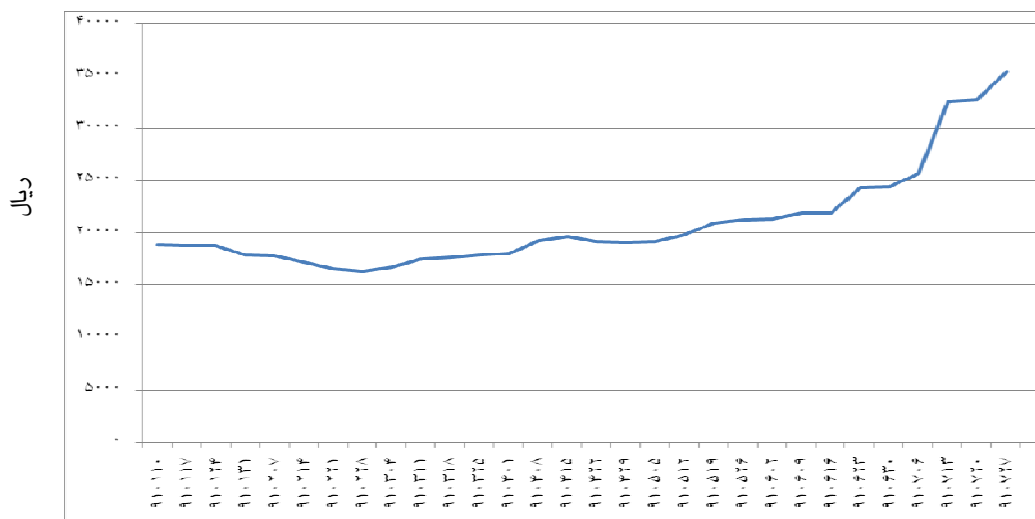
۲. بررسی روند تغییرات مؤلفه‌های مؤثر بر قیمت محصولات پلیمری

قیمت محصولات پلیمری در بورس می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی همچون تغییرات نرخ ارز، میزان عرضه و تقاضا و تغییر قیمت نفت باشد. لذا بررسی این عوامل می‌تواند در ریشه‌یابی دلایل افزایش قیمت اخیر محصولات پلیمری در بورس مؤثر باشد.

۲-۱. تغییرات نرخ ارز

در نمودار ۲ تغییرات نرخ ارز طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ نشان داده شده است.

نمودار ۲. تغییرات نرخ ارز طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱

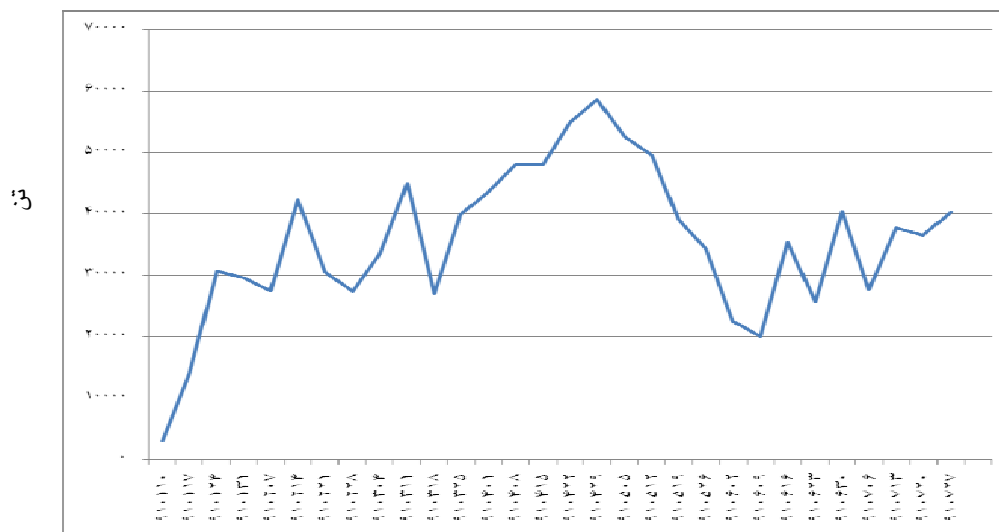

همان‌طور که در نمودار ۲ نشان داده شد، نرخ ارز نیز طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ تغییرات قابل ملاحظه‌ای داشته است. نرخ ارز در روزهای پایانی مهرماه نسبت به اوایل فروردین‌ماه سال ۱۳۹۱، بیش از ۸۰ درصد رشد داشته است.

۲-۲. تغییرات عرضه محصولات پلیمری در بورس کالا

در نمودار ۳ تغییرات عرضه محصولات پلیمری در بورس کالا طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ نشان داده شده است.

نمودار ۳. تغییرات هفتگی عرضه محصولات پلیمری در بورس کالا طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱

همان‌طور که نمودار ۳ نشان می‌دهد سه دوره تقریباً متفاوتی در زمینه عرضه محصولات پلیمری در بورس کالا طی هفت‌ماهه اول سال ۱۳۹۱ قابل مشاهده است:

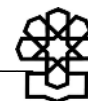
دوره اول: در این دوره که تقریباً چهار ماه ادامه داشته است، عرضه محصولات پلیمری در بورس کالا از ابتدای سال تا اواخر تیرماه سال جاری دارای روند صعودی بوده و این روند با نوساناتی نیز همراه بوده است.

دوره دوم: در این دوره که تقریباً چهار روز طول کشیده از مردادماه تا اوایل شهریورماه، عرضه محصولات پلیمری در بورس به شدت کاهش یافته است.

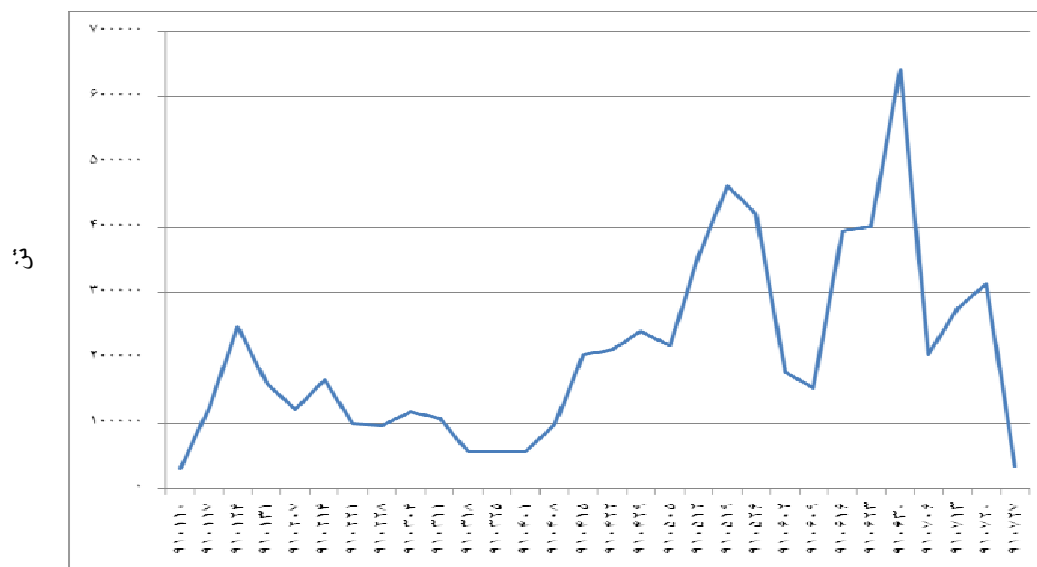
دوره سوم: در این دوره که از اوایل شهریورماه تا اواخر مهرماه سال جاری ادامه دارد در مجموع میزان عرضه محصولات پلیمری با نوسان زیادی رو به افزایش بوده است.

۲-۳. تغییرات تقاضای محصولات پلیمری در بورس کالا

در نمودار ۴ تغییرات تقاضای محصولات پلیمری در بورس کالای ایران نشان داده شده است.

نمودار ۴. تغییرات تقاضای محصولات پلیمری در بورس کالا طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱

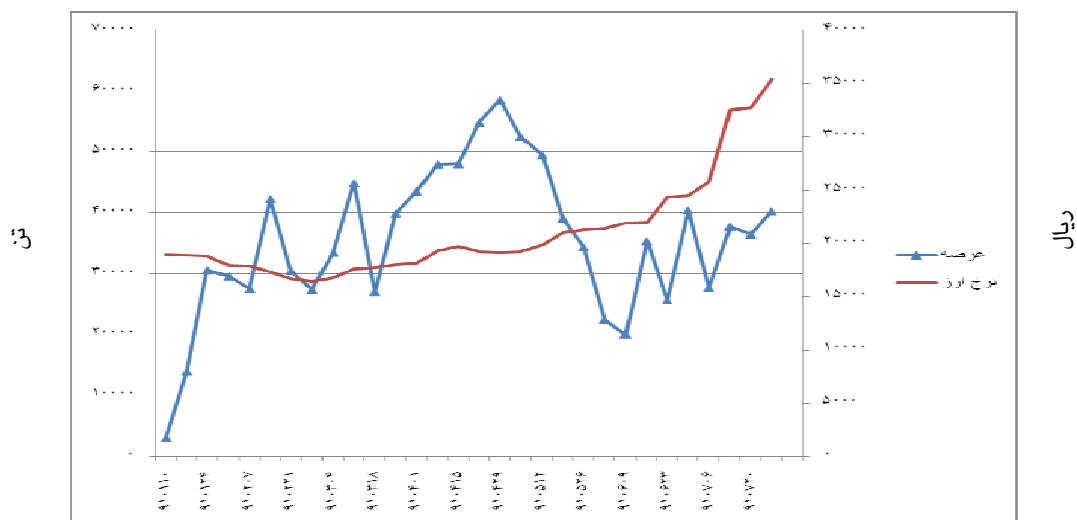
همان‌طور که در نمودار ۴ قابل مشاهده است؛ مقدار تقاضای محصولات پلیمری در بورس کالای ایران تقریباً از اوایل تیرماه سال جاری روند صعودی پیدا کرده به‌گونه‌ای که در اواسط مردادماه و اواخر شهریورماه به نقطه اوج خود به‌ترتیب به میزان ۶۶۴ و ۶۴۳ هزار تن رسید. در مهرماه سال جاری میزان تقاضا با کاهش شدیدی روبه‌رو شد و به کمتر از ۵۰ هزار تن در اواخر مهرماه تنزل یافت.

۳. دلایل مشروح افزایش قیمت محصولات پلیمری در دوره مورد مطالعه

۳-۱. روند تغییرات نرخ ارز و عرضه محصولات پلیمری

در نمودار ۵ روند تغییرات نرخ ارز و عرضه محصولات پلیمری طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ نشان داده شده است.

نمودار ۵. تغییرات نرخ ارز و عرضه محصولات پلیمری در ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱

همان‌طور که نمودار ۵ نشان می‌دهد عرضه محصولات پلیمری در تیرماه سال جاری پس از ابلاغ مصوبه کارگروه تنظیم بازار مبنی بر لزوم عرضه محصولات پلیمری در بورس توسط تمامی تولیدکنندگان این محصولات، افزایش مناسبی یافته اما با افزایش نرخ ارز، روند نزولی پیدا می‌کند. سپس با نوساناتی مجدداً افزایش می‌یابد (با افزایش قیمت‌ها، عرضه افزایش یافته است). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که افزایش نرخ ارز می‌تواند یکی از دلایل اصلی کاهش عرضه محصولات پلیمری از مردادماه سال جاری در بورس کالا باشد. علت این مسئله را می‌توان در افزایش منفعت تولیدکنندگان ردیابی کرد. زیرا با افزایش نرخ ارز اولاً تمایل به افزایش صادرات نسبت به فروش داخلی بیشتر می‌شود و ثانیاً این احتمال هم وجود دارد که تعدادی از تولیدکنندگان در انتظار افزایش قیمت و کسب سود بیشتر، زمان فروش کالای خود را به تعویق بیندازند یا به دلیل اختلاف قیمت محصولات در بورس و بازار آزاد ترجیح دهند که محصولاتشان را خارج از بورس عرضه کنند. بررسی وضعیت عرضه محصولات پلیمری به تفکیک شرکت‌ها می‌تواند در روشن شدن موضوع مؤثر باشد.

۲-۳. وضعیت عرضه محصولات پلیمری در بورس به تفکیک شرکت‌ها

در جدول ۱ عرضه محصولات پلیمری در بورس طی ۷ ماهه اول سال ۱۳۹۱ به تفکیک شرکت‌های فعال در بورس ارائه شده است. لازم به ذکر است که در سال جاری تعداد بیشتری از شرکت‌ها در بورس کالا وارد شده‌اند.^۱ لذا به لحاظ وزنی میزان عرضه محصولات پلیمری در بورس در ۷ ماهه

۱. در سال ۱۳۹۰ شرکت‌های پتروشیمی رجال، نوید زرشیمی، قائد بصیر، شانزنده، پلی‌نار، اراک و آریاساسول در بورس عرضه‌ای نداشتند.

اول سال ۱۳۹۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش یافته است. دلیل این موضوع مصوبه ستاد هدفمند کردن یارانه‌هاست که کلیه شرکت‌های دولتی و خصوصی را ملزم به عرضه محصولاتشان در بورس کرده است.

جدول ۱. عرضه محصولات پلیمری در بورس طی هفت‌ماهه اول سال ۱۳۹۱ به تفکیک شرکت‌ها

(ارقام به تن)

نام شرکت	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر
آبادان	۰	۰	۵۰۰	۱۸۰۰	۸۰۰	۹۰۰	۱۳۵۰
اروند	۱۴۲۰۰	۵۲۲۰	۱۰۰۵۰	۱۸۶۰۰	۱۳۴۴۰	۳۵۹۰	۱۰۲۰۰
امیرکبیر	۰	۶۰۰۰	۱۲۹۰۰	۲۸۴۳۰	۱۴۷۳۰	۶۰۴۰	۲۱۲۵۰
بندر امام	۱۲۷۸۲/۵۸	۳۵۱۳۴/۲۸	۳۷۱۰۸/۳	۴۲۴۲۲/۳	۳۶۹۲۶/۱	۱۶۸۹۸/۶	۲۰۷۷۰/۵۴
جم PP	۰	۱۹۸۰	۵۵۰	۶۴۹۰	۱۴۸۵۰	۸۴۷۰	۸۴۷۰
پلی‌نار	۰	۰	۰	۵۰۶	۱۰۰۶	۲۲۴۸	۲۰۰۲
تبریز	۸۵۰۰	۱۰۰۰۰	۲۳۶۲۰	۱۴۶۰۰	۸۷۵۰	۸۹۰۰	۹۷۰۰
تندگویان	۲۱۵۱۰	۳۱۴۷۰	۳۸۶۶۰	۳۶۵۰۰	۴۵۹۸۰	۳۷۲۹۰	۲۸۸۰۰
جم	۲۹۹۲	۸۴۳۲	۱۴۲۴۲	۱۷۲۲۲	۲۳۲۵۴	۹۶۸۰	۱۶۲۲۵
خوزستان	۷۰۴	۳۰۸۰	۲۱۹۴/۴	۳۰۳۶	۱۵۱۸	۲۵۳۰	۱۹۵۹/۵۲
رجال	۰	۰	۰	۹۴۶	۰	۰	۹۶۸
شازند	۰	۰	۸۵۰۰	۸۹۲۰	۶۷۰۰	۳۶۰۰	۴۷۱۰
غدیر	۰	۰	۸۰۰	۱۰۰۰	۰	۰	۲۳۰۰
قائدبصیر	۰	۰	۷۰۰	۶۰۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
لاله	۴۲۹۰	۱۳۴۲	۱۰۱۲	۲۱۳۴	۱۸۲۶	۱۹۴۴	۲۴۲۰
مارون	۶۵۷۸	۹۱۷۴	۱۱۵۲۸	۶۷۷۶	۱۱۸۴۸	۷۹۶۴	۵۴۷۸
مهر	۰	۳۰۰۰	۳۰۱۴	۱۴۹۶	۱۴۹۶	۲۹۹۲	۰
نوید زرشیمی	۰	۰	۱۲۶۰	۱۰۰۸	۲۶۶۷	۴۷۶۷	۴۱۷۹
جمع	۷۱۵۵۶/۵۸	۱۱۴۸۳۲/۳	۱۶۶۶۳۸/۷	۱۹۲۵۳۶/۳	۱۸۶۱۹۱/۱	۱۱۸۲۱۳/۶	۱۴۱۱۸۲/۱

مأخذ: شرکت بورس کالا.

تحلیل آمار جدول ۱ نشان می‌دهد که اکثر شرکت‌ها از جمله پتروشیمی‌های آبادان، اروند، امیرکبیر، بندر امام، تبریز، خوزستان و شازند میزان عرضه خود را در مرداد و شهریورماه نسبت به تیرماه کاهش داده‌اند. پتروشیمی‌های مارون و تندگویان در شهریورماه و مهرماه خود را کاهش داده و پتروشیمی جم در شهریورماه و پتروشیمی‌های غدیر و رجال در مرداد و شهریور عرضه‌ای در بورس نداشتند. نکته قابل توجه این است که حتی برخی از شرکت‌های دولتی هم در این شرایط خاص عرضه خود را در بورس کاهش داده‌اند.

به‌عنوان مثال عرضه محصولات پلیمری پتروشیمی بندر امام در مردادماه نسبت به تیرماه ۱۳ درصد و در شهریورماه نسبت به مردادماه ۵۴ درصد کاهش یافته است. البته دلیل این کاهش انفجار خط خوراک در پتروشیمی بندر امام بوده است که موجب کاهش تولید این مجتمع شده بود. در مجموع به‌نظر می‌رسد به دنبال افزایش قیمت محصولات پلیمری در بورس، تولیدکنندگان با انتظار گران‌تر فروختن محصولات و افزایش درآمد و سودشان، عرضه محصولات را کاهش داده‌اند.

بررسی عرضه محصولات پتروشیمی توسط شرکت مادر شرکت بورس کالا طی هفت‌ماهه سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد که بر خروج شرکت‌ها از بورس با وجود الزام آنها به عرضه کلیه محصولاتشان در بورس (با توجه به مصوبه ستاد هدفمند کردن یارانه‌ها) عملاً نظارتی وجود ندارد.

۳-۳. عرضه محصولات خارج از بورس

مطابق گزارش شرکت بورس کالا در هفت‌ماهه اول سال ۱۳۹۱ فقط ۰/۹ میلیون تن محصول پلیمری در مقابل ۲/۸ میلیون تن تقاضا، عرضه شده است. وجود بازار آزاد و تفاوت قیمت‌های معامله شده در بورس و بازار آزاد می‌تواند انگیزه مناسبی برای عرضه محصولات توسط تولیدکنندگان در خارج از بورس باشد. البته وجود این تفاوت قیمت زمینه‌ساز ایجاد رانت و نابسامانی بازار نیز می‌شود. در جدول ۲ تفاوت قیمت برخی از محصولات پلیمری عرضه شده در بورس و بازار آزاد ارائه شده است.

جدول ۲. مقایسه قیمت بازار آزاد و قیمت بورس در مورخ ۱۳۹۱/۶/۲۷

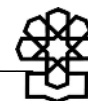
(ارقام به ریال)

نام کالا	متوسط قیمت معامله شده	قیمت بازار آزاد	مابه‌التفاوت قیمت
ABS	۴۳,۵۴۰	۵۷,۵۰۰	۱۳,۹۶۰
پلی اتیلن HI ۵۰۰	۲۱,۸۵۰	۲۶,۸۶۰	۵,۰۱۰
پلی اتیلن I3	۱۷,۷۵۹	۳۷,۵۰۰	۱۹,۷۴۱
پلی پروپیلن	۲۴,۳۵۰	۴۱,۸۰۰	۱۷,۴۵۰

۳-۴. افزایش صادرات و کاهش واردات محصولات پلیمری

– افزایش صادرات

در جدول ۳ وضعیت صادرات محصولات پلیمری در ۶ ماهه اول سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ مقایسه شده است.

جدول ۳. مقایسه صادرات محصولات پلیمری در ۶ ماهه اول سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ماه	۱۳۹۰		۱۳۹۱	
	مقدار (تن)	ارزش (هزار دلار)	مقدار (تن)	ارزش (هزار دلار)
فروردین	۱۷۵,۷۴۷	۲۴۰,۱۶۳	۱۹۱,۷۰۲	۲۵۳,۰۳۴
اردیبهشت	۱۲۱,۶۰۹	۱۶۸,۴۰۴	۱۸۶,۰۲۸	۲۴۹,۴۹۶
خرداد	۹۶,۳۵۵	۱۳۷,۲۵۷	۱۹۲,۹۵۲	۲۶۰,۸۰۴
تیر	۱۶۵,۶۸۷	۲۳۷,۴۷۰	۲۱۳,۷۵۷	۲۸۴,۵۲۵
مرداد	۱۵۸,۹۹۲	۲۱۶,۲۷۵	۲۴۲,۵۲۸	۳۱۳,۷۰۱
شهریور	۱۷۲,۷۹۷	۲۳۲,۱۷۸	۱۹۲,۲۷۶	۲۴۱,۵۷۳
جمع	۸۹۱,۱۸۷	۱,۲۳۱,۷۴۷	۱,۲۱۹,۲۴۳	۱,۶۰۳,۱۳۳

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

همان‌طور که آمار جدول ۳ نشان می‌دهد میزان صادرات محصولات پلیمری در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۳۷ درصد رشد داشته است. بدیهی است که افزایش نرخ ارز، تولیدکنندگان را به صادرات محصولات پلیمری تشویق کرده است. جدول ۴ میزان صادرات عمده محصولات پلیمری به کشورهای مختلف را در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۱ نشان داده است.

جدول ۴. صادرات عمده محصولات پلیمری به تفکیک کشورهای

مختلف در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۱

(ارقام به تن)

کشور	میزان صادرات
چین	۶۱۱,۷۱۸/۵
امارات	۲۴۰,۱۸۸/۱
ترکیه	۱۷۸,۲۰۴/۴
هند	۵۴,۸۸۵/۲
پاکستان	۳۹,۰۴۲/۶
عراق	۲۳,۹۷۲/۶
آذربایجان	۱۷,۹۳۶/۸
ازبکستان	۱۱,۱۷۳/۹

مأخذ: همان.

آمار جدول ۴ حاکی از آن است که در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۱، بیشترین صادرات محصولات پلیمری به ترتیب به کشورهای چین، امارات متحده عربی و ترکیه بوده است.

- کاهش واردات محصولات پلیمری

در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۱، حدود ۳۸۸/۳ هزار تن محصول پلیمری به کشور وارد شده است. این مقدار نسبت به رقم مشابه سال قبل (۴۶۰/۵ هزار تن) حدود ۱۶ درصد کاهش داشته است. تحلیل اطلاعات فوق نشان می‌دهد که در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۱ هم صادرات محصولات پلیمری نسبت به مدت مشابه سال قبل بیشتر شده (حدود ۳۷ درصد) و هم واردات کاهش یافته است (حدود ۱۶ درصد). این مسئله می‌تواند کمبود محصولات پلیمری در داخل کشور را تشدید کند. به عبارتی آثار تجمعی افزایش صادرات و کاهش واردات محصولات پلیمری در ۶ ماهه اول سال ۱۳۹۱، بیش از ۵۰ درصد بوده است که با فرض ثابت ماندن تقاضای محصولات پلیمری و تولید این محصولات در کشور می‌توان نتیجه گرفت که بخشی از کمبود عرضه محصولات پلیمری در داخل کشور طی ۶ ماهه اول سال جاری در افزایش صادرات و کاهش واردات ریشه داشته است.

۳-۵. افزایش تقاضای محصولات پلیمری

همان‌طور که اشاره شد یکی از دلایل افزایش قیمت محصولات پلیمری علاوه بر کاهش عرضه، افزایش تقاضا در بورس بوده است. تحلیل آمار و ارقام عرضه و تقاضا در بورس نشان می‌دهد که بنابر هر دلیلی تعادل در بازار بورس مخدوش شود، تقاضا به شدت افزایش می‌یابد. برخی از دلایل افزایش تقاضای محصولات پلیمری طی ماه‌های اخیر می‌تواند به شرح زیر باشد:

- در زمان کمبود عرضه در بورس معمولاً از روش تسهیم به نسبت برای توزیع محصولات استفاده می‌شود، لذا در چنین شرایطی متقاضیان میزان تقاضای خود را افزایش می‌دهند (چند برابر میزان مورد نیاز) تا حداقل در زمان توزیع مقدار مناسبی محصول دریافت کنند.
- جو روانی و مؤثر در افزایش تقاضا و نگرانی از کاهش بیشتر عرضه در آینده.
- ورود واسطه‌ها و تولیدکنندگان غیرفعال به بورس.

۴. ارزیابی راهکار وزارت صنعت، معدن و تجارت با هدف تعدیل تقاضا در بورس

وزارت صنعت، معدن و تجارت با راه‌اندازی وبسایتی تحت عنوان بهین‌یاب سعی در رفع مشکلات شیوه معاملات محصولات پتروشیمی در بورس دارد. به طوری که مقرر گردیده است از تاریخ ۱۳۹۰/۸/۱۵ فقط مشتریانی مجاز به خرید محصولات پتروشیمی از بورس باشند که نام آنها در سایت بهین‌یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت ثبت شده باشد.

به قرار اطلاع، میزان تقاضا برای محصولات پلیمری براساس آنچه تاکنون در سایت بهین‌یاب

وزارت صنعت، معدن و تجارت ثبت شده است، بالغ بر ۵ میلیون تن بوده است. این درحالی است که هنوز تعدادی از واحدهای صنعتی و تمامی واحدهای صنفی پتروشیمی در این سایت ثبت نام نکرده‌اند. اما به گزارش سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، میزان نیاز کشور به محصولات پلیمری بالغ بر ۲/۶ میلیون تن در سال است. لازم به ذکر است آمار منتشر شده از سوی شرکت ملی صنایع پتروشیمی درخصوص میزان کل فروش داخلی محصولات پلیمری در کشور نیز آمار ارائه شده از سوی سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان را تأیید می‌کند. به عنوان مثال در سال ۱۳۹۰ میزان کل فروش داخلی محصولات پلیمری حدود ۲/۳ میلیون تن بوده است که در صورتی که واردات محصولات پلیمری هم به این رقم اضافه شود، همان رقم اعلام شده از سوی سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به دست می‌آید. همچنین همان‌طور که نمودار ۴ نشان می‌دهد تقاضای اضافی شکل گرفته طی ماه‌های مردادماه و شهریورماه سال جاری با روند تقاضای مصرفی محصولات پلیمری در چهارماه اول سال جاری که تقریباً به صورت هفتگی حدود ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار تن بوده است، کاملاً ناسازگار بوده و موضوع شکل‌گیری سوداگری در بازار محصولات پلیمری را بیشتر تقویت می‌کند. لذا به نظر می‌رسد باید تمهیداتی اندیشیده شود تا ورود متقاضیان در سایت بهین‌یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت و میزان تقاضای آنها با دقت بیشتری کنترل شود.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

همان‌طور که اشاره شد طی ماه‌های اخیر قیمت محصولات پلیمری در بورس کالای ایران به شدت افزایش یافته است. نتایج بندهای «۱-۲»، «۲-۲» و «۳-۲» نشان دادند که علل افزایش قیمت محصولات پتروشیمی افزایش نرخ ارز، کاهش عرضه و افزایش شدید تقاضا در بازار بورس بوده است. برای بهبود وضعیت پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه شده است:

- افزایش حداکثری عرضه محصولات پلیمری در بورس

همان‌طور که توضیح داده شد، در شرایط پیش آمده اکثر تولیدکنندگان مقدار عرضه محصولات خود در بورس کالا را کاهش داده‌اند. لذا به عنوان راه حل کوتاه مدت لازم است با همکاری سازمان‌ها و دستگاه‌های نظارتی، تولیدکنندگان را به حداکثر عرضه محصولاتشان متناسب با تولید و ظرفیتشان در بورس کالا موظف کرد و با شرکت‌های متخلف برخورد قانونی شود. در این خصوص پیشنهاد می‌شود شرکت بورس کالا با اخذ وجه تضمین از عرضه‌کنندگان، آنها را مقید به عرضه محصولاتشان در بورس نماید.

- اطلاع‌رسانی سریع‌تر شرکت بورس کالای ایران

از آنجایی که اولین تغییرات غیرنرمال در میزان عرضه و تقاضا در شرکت بورس کالای ایران نمود پیدا می‌کند، لازم است ضمن برقراری ارتباط نظام‌مند با دستگاه‌های مرتبط و نهادهای نظارتی و اطلاع‌رسانی به‌موقع به آنها از بروز مشکلات احتمالی جلوگیری کرد.

- تأمین کمبود خوراک

براساس آمار موجود، کل تولید محصولات پلیمری حدود ۷۰ درصد ظرفیت ایجاد شده برای تولید این محصولات است (در سال ۱۳۹۰ ظرفیت اسمی محصولات پلیمری حدود ۵۸۹۶ هزار تن و مقدار تولید ۴۱۸۲ هزار تن بوده است). لذا به‌عنوان راهکار میان‌مدت لازم است با برطرف کردن مشکل واحدهای تولیدکننده از جمله تأمین کمی و کیفی خوراک، رفع مشکلات تعمیراتی و فرآیندی تلاش شود با تولید حداکثر ظرفیت این واحدها، میزان عرضه محصولاتشان افزایش یابد.

- واردات به‌وسیله نهادهای دولتی

با توجه به کمبود عرضه برخی از محصولات پلیمری در کشور (گریدهای خاص) لازم است از طریق واردات و با اختصاص ارز مرجع، کمبود محصولات تأمین شود.

- اتخاذ روش‌های کنترلی مناسب‌تر توسط سایت بهین‌یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت

پیشنهاد می‌شود وزارت صنعت، معدن و تجارت با روش‌های مناسب‌تر، مجوزهای صادره در سایت بهین‌یاب را بازبینی نماید و کنترل دقیق‌تری بر ورود متقاضیان به شرکت بورس کالا داشته باشد.

- اجتناب از هرگونه مداخله قیمتگذاری در بورس

بررسی روندهای قیمتی در بورس کالا نشان می‌دهد که هرگونه مداخله قیمت‌گذاری در بورس و تعیین قیمت کف و سقف، سازوکارهای بازار بورس را مختل کرده و اثربخشی این نهاد را مخدوش می‌کند. به‌عبارتی قیمت در بورس کالا باید از طریق مکانیسم عرضه و تقاضا تعیین شود و تعیین سقف قیمت براساس FOB به‌دلیل عدم دسترسی به قیمت صحیح فوب، روش مناسبی نیست. طبق ماده (۱۸) قانون «توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید در راستای تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی» دولت مکلف است کالاهای پذیرفته شده در بورس را از نظام قیمتگذاری خارج کند.

منابع و مآخذ

۱. سایت بورس کالای ایران. (www.ime.co.ir)
۲. سایت گمرک جمهوری اسلامی ایران. (www.irica.gov.ir)
۳. شرکت ملی صنایع پتروشیمی، گزارش صنعت پتروشیمی، دیروز، امروز و فردا، دفتر مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه، ۱۳۹۱.
۴. شرکت ملی صنایع پتروشیمی، گزارش عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۱۳۹۰، ۱۳۹۱.
۵. ماهنامه تازه‌های انرژی، سال پنجم، شماره ۴۰، شهریورماه ۱۳۹۱.
۶. سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، گزارش بررسی وضعیت محصولات پتروشیمی در سال ۱۳۹۰، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۱.
۷. سایت بهین‌یاب وزارت صنعت، معدن و تجارت. (www.behinyab.ir)
۸. مرکز پژوهش‌های مجلس، گزارش آسیب‌شناسی عملکرد بورس کالای ایران (گروه پتروشیمی)، دفتر مطالعات اقتصادی، شماره مسلسل ۱۲۲۸۲، سال ۱۳۹۰.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۶۶۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی وضعیت محصولات پلیمری در بورس کالا (نیمه اول سال ۱۳۹۱)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت)

تهیه و تدوین: فاطمه میرجلیلی

ناظران علمی: علی اصغر اژدری، رضا محتشمی پور

منتقاضی: کمیسیون صنایع و معادن

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۸/۲۸